

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР  
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 26 квітня 2024 року*

Одеса  
«Фенікс»  
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24      **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.  
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

*Матеріали видано в авторській редакції*

|                                                                                                                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Кузьмін Едуард Едуардович</i><br>ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «МІЖНАРОДНОГО ПОКАРАННЯ» . . . .                                                                 | 189 |
| <i>Мануїлова Катерина Вікторівна</i><br>ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ . . . . .                                                                  | 191 |
| <i>Мануїлова Катерина Вікторівна, Рудецька Поліна Андріївна</i><br>ГЕНОЦИД ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ . . . . .                                   | 193 |
| <i>Невара Лілія Михайлівна, Колесник Михайло Ігорович</i><br>ПРАВА ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ . . . . .                                                              | 195 |
| <i>Невара Лілія Михайлівна, Красник Вікторія Михайлівна</i><br>ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО<br>ВТОРГНЕННЯ РФ . . . . .                           | 198 |
| <i>Невара Лілія Михайлівна, Проніна Наталія Ігорівна</i><br>МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ . . . . .                                                    | 200 |
| <i>Невара Лілія Михайлівна, Фесюн Ольга Костянтинівна</i><br>ПРАВО НА ПОСТМОРТАЛЬНУ РЕПРОДУКЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ . . . . .                                                           | 203 |
| <i>Федорова Тетяна Сергіївна, Дронов Владислав Юрійович</i><br>МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ<br>ПРАВ ЛЮДИНИ . . . . .                             | 205 |
| <i>Цибульська Ольга Юріївна</i><br>AROSTILLE VS СУД ЯК СПОСІБ ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ<br>МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА . . . . .                             | 207 |
| <i>Гребенюк Дмитро Олегович</i><br>ЗАКОНОДАВЧА СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ З ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ ОРГАНАМИ<br>КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС . . . . .                                                   | 209 |
| <i>Бурдюжа Олександр Миколайович</i><br>НАДАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЦИВІЛЬНОГО<br>ЗАХИСТУ ЄС . . . . .                                             | 211 |
| <i>Галат Владислав Ігорович</i><br>СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ<br>ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ В 21 СТОЛІТТІ . . . . . | 213 |
| <i>Джевага-Третякова Світлана Юріївна</i><br>УМИСЕЛ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК<br>ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ . . . . .                                     | 216 |
| <i>Жакун Маргарита Юріївна</i><br>ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ<br>ВОЄННОГО СТАНУ . . . . .                                                       | 218 |
| <i>Левченко Ігор Сергійович</i><br>ПРАВО ВИБОРУ КРАЇНИ ПРИТУЛКУ ВСЕРЕДИНІ ЄС В СВІТЛІ НАПЛИВУ БІЖЕНЦІВ, ВИКЛИКАНОГО<br>АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ. . . . .                                      | 221 |
| <i>Луцан Алла Валеріївна</i><br>ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВ ЖІНОК В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ. . . . .                                                                                         | 223 |
| <i>Марченко Дмитро Вікторович</i><br>СКЛАДНОЩІ ВИБОРУ ЗАСТОСОВАНОГО ПРАВА ТА ФОРМИ ДОГОВОРУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ<br>ПРАВІ. . . . .                                                     | 225 |
| <i>Редченко Ярослав Олександрович</i><br>НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ<br>ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ . . . . .       | 227 |
| <i>Самойлюк Дмитро Геннадійович</i><br>ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ. . . . .                                                                                              | 229 |
| <i>Чернявський Марк Віталійович</i><br>ОЦІНКА ВПЛИВУ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ<br>КОНФЛІКТАМ . . . . .                                        | 230 |
| <b>СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ</b>                                                                                                       |     |
| <i>Кормич Борис Анатолійович</i><br>ІНСТИТУТ АЕО ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС . . .                                                               | 233 |
| <i>Аверочкина Тетяна Володимирівна</i><br>ДОБРА, ЗАГАЛЬНА ТА ПРИЙНЯТНА МОРСЬКА ПРАКТИКА ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ. . . . .                                                                       | 235 |
| <i>Федотов Олексій Павлович</i><br>УКРУПНЕННЯ МИТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ. . . . .                                                                                             | 238 |

## **УМИСЕЛ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ**

Невід'ємною частиною складу будь-якого злочину є його суб'єктивна сторона. Для багатьох кримінальних правопорушень саме суб'єктивна сторона, тобто ставлення правопорушника до свого діяння, виступає ознакою, що відрізняє злочин від іншого злочину. Це вірно і для злочину відмивання грошей. Згідно із визначеннями, наведеними в міжнародних договорах та директивах ЄС, суб'єктивна сторона цього злочину містить два елементи: по-перше, необхідне знання кримінального походження залучених коштів або майна, по-друге, усвідомлення наслідків відмивання (наприклад того, що певна дія призведе до приховування, передачі, маскуванню чи іншого утаювання злочинного походження певного активу). Успішна криміналізація відмивання коштів вимагає, аби особи, що піддаються кримінальному переслідуванню за відмивання коштів, знали про їхнє злочинне походження на момент здійснення такого відмивання [1, с. 136]. Іншими словами, підозрюваний у вчиненні відмивання повинен бути достатньо обізнаним про попередній злочин, який призвів до доходів від злочину, які він або вона відмиває. Зокрема, міжнародні конвенції та директиви ЄС посилаються на слова «знати», що таке «майно» є «доходами, отриманими злочинним шляхом».

Відповідно до принципів кримінального судочинства щодо прав людини, зокрема презумпції невинуватості, звинувачення у справі про відмивання коштів має довести «поза розумним сумнівом», що відмивач знав, що власність була отримана внаслідок кримінального правопорушення, тому це є злочинним придбанням. В іншому випадку, кримінальне покарання стає неможливим. Проте постає питання щодо необхідного рівня знань про злочинність таких доходів. Чи йдеться про фактичне знання про злочинне походження активів (в такому випадку йдеться про форму вини у вигляді непрямого умислу), або достатньо наявності підозр про те, що майно є доходом від злочинного діяння (непрямий умисел, необережність) [2].

Зробити однозначний висновок щодо необхідного рівня знання суб'єкта аби це знання відповідало вимогам щодо суб'єктивної сторони злочину наразі доволі складно. Так, Віденська конвенція, Страсбурзька конвенція та Палермська конвенція посилаються лише на стандарт навмисності. Першим документом, що конкретизує це питання є, як уявляється, Варшавська конвенція. Так, відповідно до частини 3 статті 9 цієї Конвенції, «Кожна Сторона може вживати таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочинними відповідно до її внутрішнього законодавства всіх або деяких з діянь...коли правопорушник: а) підозрював, що майно є доходом; б) повинен був припустити, що майно є доходом» [3, ст. 9(3)]. Однак, такий стандарт суб'єктивної сторони не виглядає обов'язковим для держав.

В інструментах м'якого права таких як, наприклад, модельний закон про відмивання коштів, запропонований UNODC, зазначається, що будь-яка особа, що виконує будь-яку з дій, які характеризуються як відмивання коштів, знаючи чи підозрюючи, що майно є доходом від злочину, сама вчиняє кримінальний злочин відмивання коштів [4]. Відповідно до формулювань Варшавської конвенції та згаданих вище інструментів м'якого права, загальна тенденція серед країн полягає в тому, щоб визнати суб'єктивну сторону як у формі прямого умислу, так і у формі непрямого умислу. Прикладом є законодавство Великобританії, яке прямо містить у тексті кримінального правопорушення відмивання коштів слово «підозрілий». Зокрема, злочини з відмивання коштів у Великій Британії, сформульовані в розділі 340 (3) Закону про доходи, одержані злочинним шляхом 2002 року (Proceeds of Crime Act, POCA), в яких визна-

чається, що «майно є майном злочинного характеру, якщо (а) воно становить власність особи, яка отримала вигоду від злочинної поведінки або вона представляє таку вигоду (повністю чи частково, прямо чи опосередковано), і (б) підозрюваний знає або підозрює, що це становить або представляє таку вигоду» [5]. Аналогічні положення можна знайти в практиці інших держав, наприклад, в рішеннях судів Канади [6], Швейцарії [7] та Сполучених Штатів [8]. Таким чином, можна зробити висновок, що для встановлення суб'єктивної сторони злочину відмивання коштів може бути достатньо довести, що обвинувачений мав непрямий умисел чи діяв з необережності (не знав про злочинне походження доходів, хоча повинен був знати).

Як уявляється, суттєвим в контексті використання терміну «підозрювати» є те, що обвинувачений повинен думати, що існує можливість неправомірного походження коштів. Слово «підозра» тут може використовуватися в тому ж значенні, що й термін «припускати» в статті 24 Кримінального кодексу України для визначення непрямого умислу [9]. Інакше кажучи, в розумінні особи, яка здійснює відмивання коштів, їхнє злочинне походження може існувати як в формі твердого знання, так і припущення чи сумніву щодо походження. В свою чергу, поняття «припущення» або «підозри» відповідають стандарту суб'єктивної сторони, відомому як непрямий умисел. З цього можна зробити висновок, що суб'єктивна сторона злочину відмивання коштів не може характеризуватися в термінах необережності, таких як кримінальна самовпевненість та кримінальна протиправна недбалість. Тож якщо буде встановлено, що злочинець не усвідомлював злочинного походження коштів, хоча міг це усвідомлювати, буде йтися про недбалість [10, с. 82].

Водночас слід враховувати, що міжнародні стандарти визначення суб'єктивної сторони злочину не можуть бути бездумно прирівняні до відповідних концепцій в національному праві України. Щонайменше, таке прирівнення неможливе тому, що міжнародні стандарти спираються, значною мірою, на досягнення права та практики країн загального права, де різні прояви суб'єктивної сторони злочину характеризуються в інших термінах. Так, можна згадати притаманний системі загального права стандарт «навмисної сліпоти» (willful blindness), коли особа навмисно не враховує наслідки певної поведінки. У контексті процедур відмивання коштів, концепція навмисної сліпоти загального права вимагає, щоб відповідач принаймні знав або підозрював, що майно, залучене до відмивання коштів, є доходами, отриманими злочинним шляхом, але він або вона утрималися від подальшого встановлення фактів, тому що він або вона підозрював правду, але не хотів, щоб ці підозри підтвердилися. Як пояснив британський суд у справі *Westminster City Council v. Croyalgrange Ltd.*, «суд, досліджуючи факти, завжди повинен шукати докази того, що обвинувачений навмисно закрив очі на очевидне, або утримувався від пошуку істини, оскільки він підозрював правду, але не бажав, щоб ця підозра підтвердилася» [11]. Як пише британський вчений Г. Стессенс, «тільки якщо підозрюваний фактично мав підстави вважати, що доходи були отримані з незаконного джерела, але вирішив не звертати на це увагу і не ставити питання про їх походження, його дії можуть вважатися навмисною сліпотою» [12, с. 83].

Слід зазначити, що жодна з міжнародних конвенцій не містить вираз «навмисна сліпота» або будь-який із синонімічних виразів, наприклад «свідоме уникнення» або «навмисне ігнорування». Однак, про це йдеться в деяких документах м'якого права. Так, у Модельному положенні щодо відмивання коштів UNODC 2009 року зазначається, що в деяких країнах криміналізація відмивання коштів може здійснюватися з урахуванням стандарту навмисної сліпоти [13].

### *Список використаних джерел*

1. Резнік О. М. Кримінально-правова характеристика об'єктивних ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Право і суспільство*. 2020. № 2, ч. 3. С. 133–139.
2. Бровко В. М. Проблемні аспекти суб'єктивної сторони умисного порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних зло-

чинним шляхом, або фінансування тероризму. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 5. С. 78–81. URL: [http://lsej.org.ua/5\\_2016/24.pdf](http://lsej.org.ua/5_2016/24.pdf) (дата звернення: 12.01.2024).

3. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму. 2005. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_153#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text) (дата звернення: 12.01.2024).

4. UNODC. Model Legislation on Money Laundering. IMF, UNODC, 1 December 2005. URL: <https://www.unodc.org/icsant/en/model-legislation.html> (дата звернення: 12.01.2024).

5. Proceeds of Crime Act. 2002. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/29/contents> (дата звернення: 12.01.2024).

6. R. v. Sansregret, (1985) 1 S. C. R. 570. URL: <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/53/index.do> (дата звернення: 12.01.2024).

7. R. v. Public Prosecutor of the Canton of Vaud, 6 June 2003 (No. 6S. 59/2003). URL: [https://www.law.cornell.edu/women-and-justice/resource/public\\_prosecutor\\_of\\_canton\\_ticino\\_v.\\_a.a.\\_6s.\\_292/2004](https://www.law.cornell.edu/women-and-justice/resource/public_prosecutor_of_canton_ticino_v._a.a._6s._292/2004) (дата звернення: 12.01.2024).

8. United States v. Parramore, 720 F Supp. 799, 802 (N. D. Cal 1989). URL: <https://law.justia.com/cases/federal/district-courts/FSupp/720/799/1768539> (дата звернення: 12.01.2024).

9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 12.01.2024).

10. Мезенцева І. Є. Відмежування складу легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом, від суміжних складів. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2004. Вип. 25. С. 81–85.

11. Westminster City Council v. Croyalgrange Ltd. (1986) 83 Cr App R 155. URL: <https://www.casemine.com/judgement/uk/5a8ff8c960d03e7f57ecd6ec> (дата звернення: 12.01.2024).

12. Stessens G. Money Laundering: A New International Law Enforcement Model. Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2008. 488 p.

13. UNODC. Model Provisions on Money Laundering : Report, April 2009. URL: [https://www.unodc.org/documents/money-laundering/Model\\_Provisions\\_2009\\_Final.pdf](https://www.unodc.org/documents/money-laundering/Model_Provisions_2009_Final.pdf) (дата звернення: 12.01.2024).

**Ключові слова:** відмивання коштів, міжнародно-правовий режим боротьби з відмиванням коштів, міжнародний договір, суб'єктивна сторона відмивання коштів, транснаціональні злочини, боротьба з корупцією.

**Keywords:** money laundering, the international legal regime of combating money laundering, international agreement, mens rea of money laundering, transnational crimes, the fight against corruption.

**Жакун Маргарита Юріївна**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірантка кафедри міжнародного та європейського права*

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

В умовах поширення збройних конфліктів чи такої загрози суттєво змінюються міжнародні відносини та зовнішня політика суб'єктів, активно адаптуючись до нових реалій та викликів. Держава, зазвичай, намагається максимально мобілізувати свої дипломатичні ресурси, щоб забезпечити національну безпеку і територіальну цілісність, захистити свої інтереси та ефективно відстоювати свої позиції на міжнародній арені. Зусилля дипломатії в умовах збройної агресії спрямовані на знаходження альянсів та коаліцій, пошук шляхів до врегулювання конфлікту через мирні переговори або медіацію, а також на залучення міжнародної допомоги та підтримки для забезпечення гуманітарних потреб, притягнення агресора до відповідально-